

شهادت استاد مزاری در مطبوعات و رسانه‌ها

(شهید مزاری از نگاه مطبوعات ایران)

تهیه و تنظیم از: علی پیام

● مقدمه

در دوّمین سالگرد شهادت قائد شهید «مزاری»، ما برآنیم، یادمانی برایش تهیه کنیم. طرح‌های زیادی را روی کاغذ می‌آوریم. موضوعات و عناوین گوناگونی را در نظرمان قطار می‌نماییم. بنا داریم، طرحی را پیاده کنیم تا جنبهٔ ابتکاری و ضرورت پردازش به آن مدنظر باشد. طرحی که بتواند اهداف ما را در راستای بررسی شهادت شهید مزاری تا حدودی برآورده سازد.

از بین طرح‌های زیاد، موضوعات گوناگون، «شهید مزاری و مطبوعات و رسانه‌های خبری جهان» را انتخاب می‌کنیم. قصد داریم، موضوع شهادت شهید مزاری را از دیدگاه مطبوعات و رسانه‌های خبری جهان ارزیابی نماییم. بنگریم، مطبوعات و رادیوهای کشورهای جهان، از این موضوع چه تحلیل و تفسیر دارد؟ عکس‌العمل گزارش‌گران و وقایع‌نگاران، در برابر حادثهٔ شهید مزاری چه شکل و چه رقم است؟

هدف از این طرح چیست؟

این ضرورت را احساس کردیم که گزارش‌ها، تحلیل‌ها و تفسیرها راجع به شهادت شهید مزاری به عنوان یک سند تاریخی ثبت و ضبط گردد تا محققین و پژوهش‌گران بتوانند از روی این سند مهم تاریخی، قضاوت آزادانه نمایند و بررسی گردد که انعکاس آن شهید در مطبوعات و رسانه‌های خبری کشورهای مختلف دنیا چگونه است؟

طرح مذکور، خیلی وسیع و گسترده است. نیازمند است تا منابع، مطبوعات،

روزنامه‌ها، مجلات، بولتن‌های خبری، رادیوها و خبرگزاری‌ها مطالعه و ارزیابی گردد. به آرشیوهای مختلف مراجعه شود. در صورت نیاز، مسافرت‌هایی در خارج و داخل کشور صورت بگیرد. از این رو، نیروی کاری زیادی برای جمع‌آوری مطالب، منابع و یا ترجمه از زبان‌های خارجی لازم می‌باشد. این طرح، سختی‌ها و مشکلات زیادی در بردارد. دسترسی به منابع و آرشیوها به‌سادگی ممکن نیست. مشکلات اقتصادی، مصروفیت‌های فرهنگی و تحصیلی معضل دیگری است. از سویی، سالگرد شهادت شهید مزاری نزدیک می‌باشد و به‌ناچار، بخشی از این طرح را به‌سختی تهیه می‌کنیم که عبارت است از «شهید مزاری از نگاه مطبوعات ایران».

در این راه نیز سختی‌ها و مشکلات فراوان در پیش روی ما قرار داشت. به آرشیوها و مطبوعات دسترسی نداشتیم. وقت کم بود و ساعات محدود کار اداری از سوی دیگر مشکل‌آفرین بود. برای استفاده از آرشیو کتابخانه‌ها نیازمند معرفی‌نامه بودیم. لذا، زمان بسیار محدودی را در نظر گرفتیم. روزنامه‌های ایران، زمان حادثه شهادت شهید مزاری را ورق زدیم. مطالب و گزارش‌ها را تهیه و تنظیم کردیم. این بخش، به‌یقین از جمله مهم‌ترین کارهایی می‌باشد که درباره شهید مزاری باید انجام می‌گرفت. امیدواریم که خداوند توفیق‌مان دهد تا کلیه طرح را در آینده تکمیل نمایم. ان‌شاء‌الله.

□ خبر شهادت

روزنامه‌ها را ورق می‌زنیم. کار و کارگر، مورخه ۱۳۷۳/۱۲/۲۳ با تیتراژ درشت نوشته است: «دبیرکل حزب وحدت به‌قتل رسید». ^۱ رسالت، مورخه ۱۳۷۳/۱۲/۲۳ چنین گزارش می‌دهد: «وی در حال اسارت و هنگام انتقال از چهارآسیاب به قندهار به‌شهادت رسید». ^۲ و روزنامه جمهوری اسلامی بیان می‌دارد: «... مزاری رهبر حزب وحدت اسلامی افغانستان توسط نیروهای طالبان به‌شهادت رسید». ^۳ ایران، در صفحه اول شهادت شهید مزاری را چنین گزارش می‌دهد: «عبدالعلی مزاری دبیرکل حزب وحدت اسلامی افغانستان در حین اسارت به‌دست گروه طالبان به‌شهادت رسید». ^۴ گزارش کیهان مورخه ۱۳۷۳/۱۲/۲۳ چنین است: «رهبر شیعیان افغانستان طی یک زد و خورد مسلحانه به‌دست اعضای گروه طالبان به‌شهادت رسیدند». ^۵

۱. کار و کارگر ۱۳۷۳/۱۲/۲۳، ش ۱۲۷۱.

۲. رسالت ۱۳۷۳/۱۲/۲۳.

۳. جمهوری اسلامی ۱۳۷۳/۱۲/۲۳.

۴. ایران ۱۳۷۳/۱۲/۲۳، ش ۲۳.

۵. کیهان ۱۳۷۳/۱۲/۲۳، ش ۱۵۳۰۵، ص آخر.

اطلاعات، در همین تاریخ، خبر شهادت شهید مزاری را این‌گونه منعکس کرده است که: «عبدالعلی مزاری رهبر حزب شیعی وحدت اسلامی که در جریان حمله نیروهای وفادار به ربانی - احمد شاه مسعود به مواضع شیعیان کابل در جنوب غرب این شهر اسیر شده بود، توسط نیروهای طالبان به قتل رسیده است.»^۱ روزنامهٔ محلی خراسان مورخه ۱۳۷۳/۱۲/۲۷ نوشته است که: «شهید مزاری، دوشنبه گذشته پس از اسارت توسط گروه طالبان به همراه چند تن از اعضای حزب وحدت اسلامی افغانستان به شهادت رسید.»^۲ و روزنامه همشهری چنین گزارش داده است: «عبدالعلی مزاری دوشنبه گذشته هنگامی که به وسیلهٔ نیروهای گروه طالبان از چهار آسیاب به غزنی منتقل می شد به قتل رسید.»^۳

□ چگونگی شهادت

روزنامهٔ اطلاعات مورخه ۱۳۷۳/۱۲/۲۳ دربارهٔ چگونگی قتل شهید مزاری می نویسد که: «... دو گزارش مختلف نقل شده است. به موجب گزارش اول، مزاری همراه با هشت تن از یاران اسیر خود دیروز، با هلیکوپتر به قندهار منتقل شدند. در بین راه بر اثر سقوط هلی کوپتر، مزاری و کلیهٔ همراهان وی کشته شدند. این گزارش را ملا نیازی سخنگوی طالبان در چهار آسیاب در اختیار خبرنگاران قرار داد. گزارش دیگری که توسط خبرگزاری فرانسه مخابره شده... ظاهراً پس از آنکه مزاری و هشت تن از یارانش همراه با محافظان مسلح طالبان سوار هلی کوپتر شدند، رهبر حزب وحدت اسلامی در اثنای پرواز موفق می شود اسلحهٔ یکی از مراقبان خود را ربوده و در داخل هلی کوپتر دست به تیراندازی، خلبان هلی کوپتر زخمی، وی موفق شد هلی کوپتر را فرود آورد. در این گیر و دار همراهان مزاری به سلاح‌های محافظان حمله کردند که در نتیجه هشت همراه مزاری و محافظان کشته شدند.»^۴ همین روزنامه در تاریخ ۱۳۷۳/۱۲/۲۴ می گوید: «به ادعای طالبان، مزاری دوشنبه (پیرروز) پس از اینکه سعی کرد کنترل هلی کوپتر در حال پرواز را به دست بگیرد و شش نفر از افراد طالبان را کشت، به ضرب گلوله کشته شد.»^۵

به قول روزنامه رسالت مورخه ۱۳۷۴/۱/۲۰ مولوی وکیل احمد یکی از اعضای شورای عالی طالبان طی مصاحبه‌ای چنین گفته که: «... در آسمان غزنی، یکی از

۱. اطلاعات ۱۳۷۳/۱۲/۲۳، ش ۲۰۴۴۰.

۲. خراسان ۱۳۷۳/۱۲/۲۷، ش ۱۳۷۳، ص ۲.

۳. همشهری ۱۳۷۳/۱۲/۲۸، ش ۱۲۷۱، ص ۷.

۴. اطلاعات ۱۳۷۳/۱۲/۲۳، ش ۲۰۴۴۰.

۵. اطلاعات ۱۳۷۳/۱۲/۲۴، ش ۲۰۴۴۱.

نیروهای مزاری بند دست خود را باز کرد و اسلحه یکی از طالبان را گرفت ربه طرف طالبان تیراندازی کرد و درگیری در آسمان و هنگام سقوط هلی کوپتر ادامه یافت. در نتیجه با رسیدن افراد کمکی و ادامه تیراندازی رهبر حزب وحدت اسلامی به همراه ۹ تن از فرماندهان وی به اضافه ۷ تن از نیروهای طالبان کشته شدند.^۱ روزنامه مذکور در تاریخ ۱۳۷۳/۱۲/۲۳ چنین گزارش می دهد: «وی در حال اسارت و هنگام انتقال از چهار آسیاب به قندهار به شهادت رسید.»^۲

روزنامه جمهوری اسلامی مورخه ۱۳۷۳/۱۲/۲۳ این گونه می گوید «گزارش های رسیده راجع به شکل حادثه متفاوت است. رادیو آمریکا می گوید: در جریان یک درگیری مسلحانه زمینی کشته شده است. بی بی سی می گوید: داخل هلی کوپتر حامل وی درگیری صورت گرفته و کشته شده است.»^۳

روزنامه همشهری در تاریخ ۱۳۷۴/۲/۹ بیان می دارد که: «عبدالعلی مزاری ۲۲ اسفند ماه گذشته در زمان اسارت در راه انتقال به قندهار در نزدیکی غزنی به شهادت رسید. اما طالبان مدعی هستند او در یک درگیری کشته شده است.»^۴ روزنامه کار و کارگر مورخه ۱۳۷۳/۱۲/۲۳ می نویسد: «طبق گزارش های رادیو بی بی سی و آمریکا به نقل از گروه طالبان وی بر اثر درگیری میان گروه طالبان و حزب وحدت اسلامی در فرودگاه قندهار کشته شده است.»^۵ همین روزنامه در تاریخ ۱۳۷۳/۱۲/۲۵ از نقل سخنگوی طالبان می گوید که: «استاد مزاری، در جریان یک زد و خورد در داخل هواپیما به قتل رسیده است.»^۶

روزنامه مذکور در تاریخ فوق می نویسد: «در بیانیه ای که حزب وحدت روز چهارشنبه در پیشاور پاکستان منتشر کرد ... آمده است: ادعای قتل استاد مزاری در جریان یک درگیری بی اساس است و با هدف پنهان کردن جنایت طالبان عنوان شده است.»^۷

روزنامه ایران مورخ ۱۳۷۳/۱۲/۲۳ در مورد چگونگی شهادت شهید مزاری چنین گزارش می دهد: «گروه طالبان در مورد شهادت وی گزارش های ضد و نقیضی را منتشر کرد. روز دوشنبه عبدالمنان نیازی سخنگوی این گروه در کوریه گفت: هلی کوپتر حامل مزاری در حال پرواز، هدف قرار گرفت و سرنگون شد. اما محمد

۱. رسالت ۱۳۷۴/۱/۲۰.

۲. رسالت ۱۳۷۳/۱۲/۲۳.

۳. جمهوری اسلامی ۱۳۷۳/۱۲/۲۳.

۴. همشهری ۱۳۷۴/۲/۹، ش ۶۷۰.

۵. کار و کارگر ۱۳۷۳/۱۲/۲۳، ش ۱۲۷۱، ص ۷.

۶. کار و کارگر ۱۳۷۳/۱۲/۲۵، ش ۱۲۷۳، ص ۷.

۷. کار و کارگر ۱۳۷۳/۱۲/۲۵، ش ۱۲۷۳، ص ۷.

معصوم افغانی، سخنگوی طالبان در پیشاور ادعا کرد: مزاری در حالیکه سوار بر هلی کوپتر به سوی قندهار برده می‌شد، برای تصاحب اسلحه نگهبانان خود با آنها درگیر و کشته شد. این سخنگو، تأیید کرد، هلی کوپتر مذکور به قندهار رسید.^۱ کیهان، روزنامه کثیرالانتشار مورخه ۷۳/۱۲/۲۳ گفته است که: «به گفته سخنگوی این گروه، مزاری موفق شد با حمله به یکی از نگهبانان خود سلاح او را به چنگ آورد و شش نفر از اعضای این گروه را بکشد، اما خود او نیز هدف گلوله یکی از آنها قرار گرفت و کشته شد.»^۲ همین روزنامه در شماره ۱۵۳۰۵ مورخه ۱۳۷۳/۱۲/۲۳ می‌نویسد: «کابل - افغانستان - خبرگزاری‌ها: رهبر شیعیان افغانستان طی یک زد و خورد مسلحانه به دست اعضای گروه طالبان به شهادت رسیدند.»^۳

روزنامه خراسان، مطلب مفصلی پیرامون شهادت شهید مزاری در تاریخ ۲۹ تیر ۱۳۷۴ چاپ کرده است. از جمله پاسخ آقای جعفریان خبرنگار ایرانی به سؤالات روزنامه خراسان که راجع به چگونگی شهادت شهید مزاری بیان داشته است: «... ما صبح روز بعد از سقوط هلی کوپتر وارد قندهار شدیم. طالبان که مدعی درگیری در هلی کوپتر و شهادت استاد مزاری و سقوط هلی کوپتر در اثنای درگیری بودند، برای اثبات مدعای خود ترتیبی دادند که ما به همراه یک خبرنگار انگلیسی و نماینده آنان به استان غزنی و محل سقوط هلی کوپتر حامل استاد مزاری پرواز کنیم. در حومه شهر غزنی و شاید دقیق‌تر بگوییم در شمال شرق آن ما، لاشه هلی کوپتری در پهن دشت بیابان دیدیم. هلی کوپتر حامل ما در این نقطه توقیفی کرد و ما توانستیم با خیال آسوده بقایای هلی کوپتر مذکور را بررسی کرده و عکس و فیلم بگیریم. آنچه ما دیدیم، هلی کوپتری بود که به راستی سقوط کرده و به راستی در داخل آن درگیری شدیدی رخ داده بود. بدنه هلی کوپتر به سبب اصابت گلوله‌های کلاشینکف سوراخ سوراخ بود و مقدار زیادی لباس و شال خونی در داخل کابین مانده بود.

ما پس از بازگشت از غزنی توانستیم با یکی از دو خلبان هلی کوپتر و طلبه‌ای که مدعی بود با هلی کوپتر حامل استاد مزاری از کابل به سوی قندهار پرواز کرده و در درگیری با استاد مزاری شرکت داشته است، گفتگو کردیم. طالبان، مدعی بودند در این درگیری ۹ تن از اعضای حزب وحدت از جمله استاد مزاری و ۶ تن از نیروهای ایشان کشته شده‌اند. من به نوبه خود با تمام ذکاوت ژورنالیستی و تصویری که راجع به موضوع انتقال و شهادت آقای مزاری ممکن بود، سؤالاتی کردم. آنچه عاقبت از

۱. ایران ۷۳/۱۲/۲۳، ش ۴۳، ص ۱.
۲. کیهان ۷۳/۱۲/۲۳، ش ۱۵۳۰۵، ص آخر.
۳. کیهان ۷۳/۱۲/۲۳، ش ۱۵۳۰۵، ص آخر.

میان انبوه پاسخ‌هایی که مسؤولین مختلف طالبان و نیروهای آنان که مدعی حضور در صحنه بودند به سؤالات ما دادند دستگیرم شد، تقویت این ذهنیت بود که واقعاً هلی‌کوپتری در مسیر کابل به قندهار که حامل اسرایی از حزب وحدت و استاد مزاری بوده، سقوط کرده است و یا هیچ شبهه‌ای نبود که در قسمت بار هلی‌کوپتر یعنی محل استقرار اسراء درگیری و تیراندازی شده بود و این قسمت از اظهارات طالبان صادقانه و راست بود. اما دو نکته در این میان با توجه به برخی پاسخ‌های ضد و نقیض طالبان مبهم باقی ماند:

اول اینکه: شهید مزاری چگونه به اسارت درآمده است؟ احتمال دارد به بهانه دعوت برای حضور در مجلس و مصالحه و مشاوره اسیر کرده بودند. دیگر اینکه آیا استاد مزاری در هلی‌کوپتر مذکور «هلی‌کوپتر ساقط شده» زنده بوده است یا اینکه جسد او را به قندهار انتقال می‌داده‌اند که این مورد نیز مشکوک است و بیشتر به نظر می‌رسد که مورد دوم صحت داشته باشد. مبنی بر اینکه استاد مزاری در همان چهار آسیاب به شهادت رسیده و جسد ایشان را به همراه برخی از اسراء به قندهار منتقل می‌کرده‌اند که در هلی‌کوپتر درگیری می‌شود و سقوط رخ می‌دهد و سپس طالبان ماهرانه از این اتفاق بهره می‌برند.^۱

آقای جعفریان اضافه می‌کند: «این گمان زمانی برای من تقویت شد که قوماندان شفیع که یکی از فرماندهان حزب وحدت که طالبان مدعی آغاز درگیری در هلی‌کوپتر او و نیز مرگ وی در جریان این درگیری بودند. به اذعان منابع مستقل و موثق، سر از پشاور و سپس مزارشریف درآورد.»^۲

□ چگونگی اسارت

درباره چگونگی اسارت استاد شهید «مزاری» نقل‌های گوناگون شده است. روزنامه رسالت در تاریخ ۱۳۷۴/۱/۲۰ به نقل از مصاحبه‌ای که با مولوی وکیل احمد یکی از اعضای شورای عالی طالبان شده است، چنین می‌نویسد: «... با آنها (حزب وحدت) گفتیم سلاح‌هایتان را تسلیم کنید، زیر بار نرفتند. پس ما وارد جنگ شدیم و مزاری را در خانه‌اش دستگیر کردیم و او را به چهار آسیاب انتقال دادیم و سپس ایشان را به همراه ۹ تن از فرماندهانش با یک هلی‌کوپتر به سمت قندهار روانه کردیم.»^۳ روزنامه کار و کارگر از منابع حزب وحدت خبر می‌دهد که: «... مزاری بعد از ظهر شنبه در

۱. خراسان ۲۹ تیر ۱۳۷۴، ش ۱۳۳۱۰، ص ۴.
 ۲. خراسان ۲۹ تیر ۱۳۷۴، ش ۱۳۳۱۰، ص ۴.
 ۳. رسالت ۱۳۷۴/۱/۲۰.

منطقه چهارآسیاب به اسارت نیروهای گروه طالبان درآمده است.^۱ روزنامه ایران، گزارش منابع حزب وحدت را تأیید کرده می‌نویسد: «مزاری بعد از ظهر شنبه در منطقه چهارآسیاب در ۲۵ کیلومتری جنوب کابل به اسارت نیروهای گروه طالبان درآمده است.»^۲ اما، آقای جعفریان خبرنگار ایرانی در روزنامه خراسان اظهار می‌دارد که: «... احتمال دارد به بهانه دعوت برای حضور در مجلس و مصالحه و مشاوره اسیر کرده بودند.»^۳

□ مکان شهادت

در مورد این‌که شهید مزاری، در کجا به شهادت رسیده است؟ روزنامه‌ها، اخبار گوناگونی منتشر کرده‌اند. روزنامه اطلاعات مورخه ۷۳/۱۲/۲۳ می‌نویسد که: «... مزاری همراه ۸ تن از یاران اسیر خود دیروز با هلی‌کوپتر به قندهار منتقل شدند. در بین راه بر اثر سقوط هلی‌کوپتر، مزاری و کلیه همراهان وی کشته شده‌اند.»^۴ ولی روزنامه کار و کارگر در تاریخ ۷۳/۱۲/۲۴ می‌گوید: «آیت‌الله مزاری ... در نزدیکی کابل به شهادت رسید.»^۵ که همین روزنامه به نقل از سخنگوی طالبان گزارش می‌دهد: «... استاد مزاری در جریان یک زد و خورد در داخل هواپیما به قتل رسیده است.»^۶ ولی روزنامه مذکور، از قول شفق رییس دفتر حزب وحدت در تهران بیان می‌کند که: «جنازهٔ دبیرکل حزب وحدت روز گذشته در غزنی جنوب افغانستان در اختیار شیعیان قرار گرفته.»^۷ روزنامه ایران اخبار متناقضی از سوی سخنگویان گروه طالبان راجع به شهادت شهید مزاری ارائه می‌دهد. از قول عبدالمنان نیازی سخنگوی طالبان در کوئته پاکستان می‌نویسد: «... هلی‌کوپتر حامل مزاری در حال پرواز مورد هدف قرار گرفت و سرنگون شد.»^۸ در حالی‌که از زبان محمد معصوم سخنگوی طالبان در پیشاور می‌گوید که: «هلی‌کوپتر مذکور در قندهار رسیده است.»^۹

روزنامه‌های خراسان و همشهری متفقاً گزارش می‌دهند که شهید مزاری در

۱. کار و کارگر ۱۳۷۳/۱۲/۲۳، ش ۱۲۷۱، ص ۷.

۲. ایران ۱۳۷۳/۱۲/۲۳، ش ۴۳، ص ۴.

۳. خراسان ۲۹ تیر ۱۳۷۴، ش ۱۳۳۱۰، ص ۴.

۴. اطلاعات ۱۳۷۳/۱۲/۲۳، ش ۲۰۴۴۰.

۵. کار و کارگر ۱۳۷۳/۱۲/۲۴، ش ۱۲۷۲، ص ۱.

۶. کار و کارگر ۱۳۷۳/۱۲/۲۵، ش ۱۲۷۳، ص ۷.

۷. کار و کارگر ۱۳۷۳/۱۲/۲۵، ش ۱۲۷۳، ص ۷.

۸. ایران ۷۳/۱۲/۲۳، ش ۴۳، ص ۱.

۹. ایران ۷۳/۱۲/۲۳، ش ۴۳، ص ۱.

نزدیکی غزنی، به دست طالبان به شهادت رسیده است: «عبدالعلی مزاری رهبر حزب وحدت اسلامی ۲۲ اسفندماه گذشته در نزدیکی غزنی توسط نیروهای طالبان به طرز فجیعی به شهادت رسید.»^۱ و «عبدالعلی مزاری ... در راه انتقال به قندهار در نزدیکی غزنی به شهادت رسید.»^۲ اما آقای جعفریان خبرنگار ایرانی اظهار نظر کرده است که: «... استاد مزاری در همان چهارآسیاب به شهادت رسیده و جسد ایشان را همراه برخی از اسراء به قندهار منتقل می‌کرده‌اند که در هلی‌کوپتر درگیری می‌شود و سقوط رخ می‌دهد و سپس طالبان ماهرانه از این بهره می‌برند.»^۳ رسالت می‌نویسد که: «... هنگام انتقال از چهارآسیاب به قندهار به شهادت رسید.»^۴ روزنامه مذکور از قول وکیل احمد یکی از اعضای شورای عالی طالبان می‌گوید که: «در آسمان غزنی ... درگیری در آسمان و هنگام سقوط هلی‌کوپتر ادامه یافت و در نتیجه با فرارسیدن افراد کمکی و ادامه تیراندازی رهبر حزب وحدت اسلامی به همراه ۹ تن از فرماندهان وی به اضافه ۷ تن از نیروهای طالبان کشته شدند.»^۵

روزنامه جمهوری اسلامی از زبان رادیو آمریکا گزارش می‌دهد که: «شهید مزاری در جریان یک درگیری مسلحانه زمینی کشته شده است.»^۶ و از بی‌بی‌سی نقل می‌کند که: «شهید مزاری، داخل هلی‌کوپتر حامل وی درگیری صورت گرفته و کشته شده است.»^۷ به هر حال به گفته روزنامه خراسان: «شهید مزاری توسط طالبان به طرز فجیعی به شهادت رسید.»^۸ و «حادثه تلخ شهادت حجة الاسلام مزاری در اسارت با دست و پای بسته ...»^۹ به یقین «... بزرگ‌ترین ضربه به وجهه طالبان نزد شیعیان افغانستان و سایر کشورهای شیعه‌نشین و اقلیت‌های شیعه در منطقه بود.»^{۱۰} که «... در حال اسارت بعد از تحمل شکنجه‌های روحی و جسمی به دست گروه طالبان به شهادت رسید.»^{۱۱} این قدر «... سبک‌سری دشمن که از طریق بازی با گوش اسیر و دست و پا بسته خود را شکنجه می‌کند.»^{۱۲} در حالی که «... چهره مصمم و قاطع و سازش‌ناپذیر

رتال جامع علوم انسانی

۱. خراسان ۱/۱۵/۷۴، ص ۱۰.
۲. همشهری ۲/۹/۷۴، ش ۶۷۰، ص.
۳. خراسان ۲۹ تیر ۱۳۷۴، ش ۱۳۳۱۰، ص ۴.
۴. رسالت ۱۲/۲۳/۷۳.
۵. رسالت ۱/۲۰/۷۴.
۶. جمهوری اسلامی ۳/۱۲/۷۳.
۷. جمهوری اسلامی ۳/۱۲/۷۳، ۱۳۷۳.
۸. خراسان ۱/۱۵/۷۴، ص ۱۰.
۹. رسالت ۱/۲۰/۷۴.
۱۰. رسالت ۶/۲۱/۷۴.
۱۱. جمهوری اسلامی ۳/۱۲/۷۳.
۱۲. جمهوری اسلامی ۱/۱۴/۷۴.

و نگاه نافذ مزاری در لحظاتی که با دست و پای بسته در اختیار دشمن قرار دارد و می‌داند که به زودی به شهادت می‌رسد.^۱

روزنامه جمهوری اسلامی می‌نویسد: «عکس‌هایی که هم‌زمان با شهادت مزاری در یک روزنامه چاپ عربستان منتشر شد، عامل گره طالبان را در حالی که دست و پای او را بسته در حال شکنجه دادن او هست در عکس نشان می‌دهد.»^۲ مؤید این خبر نقل روزنامه اطلاعات است از زبان یک روزنامه‌نگار غربی که گفته: «... عبدالعلی مزاری رهبر شیعی وحدت اسلامی در حالی که در دست نیروهای طالبان اسیر بوده و دست و پاهایش را بسته بودند، در ستاد طالبان واقع در چهارآسیاب دیده و از وی عکس گرفته است.»^۳

□ پیامد شهادت شهید مزاری برای طالبان

«... این رفتار غیر انسانی علاوه بر این‌که پرده از چهره کثیف گروه طالبان برمی‌دارد...»^۴ نیز «برگ سیاه دیگر در پرونده طالبان آلوده‌بودن چنگال آنها به خون مجاهد و الامقام حجت الاسلام مزاری رهبر فقید حزب وحدت اسلامی است. این جرم بزرگ که در نهایت ناجوانمردی و قساوت انجام شده، چهره کریه گروه طالبان را نمایاند و هیچ راه بر توجیه عملکرد گروه طالبان باقی نگذاشت. حزب وحدت اسلامی هر چند با شهادت مزاری، متحمل ضربه بزرگی شد، لکن خون این شهید در دراز مدت علاوه بر قدرت بخشیدن به این حزب، راه را برای خیانتی که گروه طالبان در سر داشت تحت پوشش دین به ملت مسلمان افغانستان بنماید، سد خواهد کرد.»^۵ و در واقع «... به شهادت رساندن فجیع و مظلومانه حجت الاسلام مزاری رهبر حزب وحدت را در حقیقت باید اولین عملکرد این گروه دانست. عملکردی که به منزله اعلام موجودیت این گروه سفاک در صحنه‌های سیاسی افغانستان محسوب می‌شود.»^۶ بر هیچ کسی پوشیده نیست که «به شهادت رساندن رهبر حزب وحدت اسلامی در حالی که در اسارت گروه طالبان بود، لکه‌ای ننگ بزرگی بر پیشانی این گروه مدعی پای‌بندی به اسلام. به قتل رساندن اسیر از مصادیق بارز جنایت جنگی است و گروه طالبان با این جنایت ... صاحب پرونده سیاه است.»^۷

۱. جمهوری اسلامی ۷۴/۱/۱۴

۲. جمهوری اسلامی ۱۳۷۳/۱۲/۳۰

۳. اطلاعات ۱۳۷۳/۱۲/۲۲

۴. جمهوری اسلامی ۱۳۷۴/۱/۱۴

۵. جمهوری اسلامی ۱۳۷۴/۶/۲۵

۶. جمهوری اسلامی ۱۳۷۴/۲/۱۹

۷. جمهوری اسلامی ۱۳۷۳/۱۲/۲۴

«... عکس‌های که هم‌زمان با شهادت رساندن مزاری در یک روزنامه چاپ عربستان منتشر شد، این چاپ عکس ... وابستگی این گروه را نشان می‌دهد.»^۱ شهادت شهید مزاری انعکاس بین‌المللی پیدا کرد. به گونه‌ای که «... سازمان عفو بین‌الملل از گروه طالبان خواسته شده بود ... قتل عبدالعلی مزاری رهبر سابق حزب وحدت اسلامی توضیح دهند.»^۲ هم‌چنین «صبغت‌الله مجددی نیز طی سخنانی در مراسم مذکور (مراسم سوگواری که بعد از ظهر جمعه در پشاور برگزار شد) گفت: «طالبان با این عمل (به شهادت رساندن استاد مزاری) به اعتبار خود لطمه زدند.»^۳ و بی‌گمان، شهادت شهید مزاری توسط طالبان «بزرگ‌ترین ضربه به وجهه طالبان نزد شیعیان افغانستان و سایر کشورهای شیعه‌نشین و اقلیت‌های شیعه در منطقه بود.»^۴

روزنامه رسالت، شهادت شهید مزاری را «... در اسارت با دست وپای بسته وزد و بندهای پنهان و آشکار این گروه با احزاب دیگر اشاره کرد.»^۵ به قول روزنامه خراسان: «دستگیری و به شهادت رساندن رهبری حزب وحدت اسلامی حجت‌الاسلام مزاری از دیگر اشتباهات استراتژیک طالبان به شمار می‌رود.»^۶ آقای امامی کاشانی امام جمعه تهران، به شهادت رساندن رهبری حزب وحدت اسلامی را اقدام ظالمانه خواند و گفت: «این اقدام دشمنان زنگ خطری برای همه مسلمانان جهان و وحدت شیعه و سنی محسوب می‌شود.»^۷

«به دنبال به شهادت رسیدن حجت‌الاسلام مزاری دبیرکل و تنی چند از اعضای شورای مرکزی حزب وحدت اسلامی، تحولات سیاسی افغانستان وارد مرحله جدید گردید. از سوی دیگر، نقاب از چهره طالبان این گروه خلق الساعه و نوظهور برداشت. اما آنچه که وضعیت طالبان را تا چندی پیش از پیچیدگی خاص برخوردار ساخته بود، عدم افشای ماهیت سیاسی آنان و وابستگی واقعی آنان به جناح‌ها و گروه‌های خارجی و داخلی افغانستان بود. ولی با به شهادت رساندن حجة الاسلام مزاری، موضع ضد شیعی و بر خورداری از حمایت‌های وهابیون سعودی و دلارهای آمریکایی به وضوح آشکار گردید.» همین روزنامه (قدس) مورخه ۱۳۷۴/۱/۱۷ از شهادت استاد مزاری به عنوان عامل افشاکننده چهره طالبان

۱. جمهوری اسلامی ۱۳۷۳/۱۲/۳۰.
۲. همشهری ۱۳۷۴/۲/۱۱.
۳. همشهری ۱۳۷۳/۱۲/۲۸ ش ۶۴۸.
۴. رسالت ۱۳۷۴/۶/۲۱.
۵. رسالت ۱۳۷۴/۱/۲۰.
۶. خراسان ۱۳۷۴/۱/۳۰، ص ۱.
۷. خراسان ۱۳۷۳/۱۲/۲۷، ص ۲، ش ۱۳۷۳.

روزنامه کار و کارگر از انتشار اطلاعیه که از سوی سخنگوی حزب وحدت اسلامی افغانستان در تهران به نشر رسیده است بیان می‌دارد که: «... حزب اسلامی در این اطلاعیه تأکید دارد، شهادت دبیرکل حزب وحدت اسلامی توطئه خائنه و خطرناک برای گسستن شیرازه وحدت ملی افغانستان است.»^۱ و «حزب اسلامی می‌گوید شهادت آیه‌الله مزاری جز سیه‌روی دشمنان اسلام و افغانستان، ثمره‌ای برای گروهک طالبان به‌عنوان ایادی استعمار در پی نخواهد داشت.»^۲

روزنامه قدس از قول آقای خیرخواه سفیر افغانستان در تهران می‌نویسد که: «همه می‌دانند که اسلام کشتن اسیر را منع کرده است. ولی طالبان، هنگام به اسارت گرفتن شهید مزاری، یکی از دستیاران ژنرال دوستم به نام «کامرزی» را نیز به اسارت گرفته بوده است. ولی با کمال تعجب، طالبان دستیار دوستم را با احترام آزاد می‌کند و مزاری را به شهادت می‌رساند.»^۳

□ تشییع پیکر شهید مزاری

روزنامه جمهوری اسلامی می‌نویسد: «روزهای پایانی سال ۱۳۷۳ شاهد تحولات مهم در افغانستان بود. مهم‌ترین فراز این تحولات، شهادت مظلومانه حجة الاسلام مزاری رهبر حزب وحدت است.»^۴ همین روزنامه در تاریخ ۷۳/۱۲/۲۵ گزارش می‌دهد که: «جنازه، در غزنی جنوب افغانستان در اختیار شیعیان قرار گرفته و به سمت مزار شریف تشییع می‌شود.»^۵ و «نماینده سازمان ملل پیشنهاد کرده است که برای انتقال جنازه حجة الاسلام مزاری رهبر حزب وحدت هواپیما در اختیار آنان فرار می‌دهد، این پیشنهاد از ناحیه تشییع‌کنندگان رد شده است.»^۶

روزنامه جمهوری اسلامی راجع به تشییع پیکر قائد شهید «مزاری» می‌گوید: «جنازه حجة الاسلام مزاری دبیرکل حزب وحدت اسلامی را شیعیان افغانستان تصمیم دارند پیاده تا مزار شریف در شمال آن کشور تشییع کند.»^۷ بنا به گزارش روزنامه مذکور: «ژنرال دوستم رهبر جنبش ملی اسلامی شمال افغانستان گفت:

۱. کار و کارگر ۱۳۷۳/۱۲/۲۴، ش ۱۲۷۲، ص ۱.

۲. کار و کارگر ۱۳۷۳/۱۲/۲۴، ش ۱۲۷۲، ص ۱.

۳. قدس ۱۳۷۴/۱/۲۴، ش ۲۱۱۱.

۴. جمهوری اسلامی ۱۳۷۳/۱۲/۳۰.

۵. جمهوری اسلامی ۱۳۷۳/۱۲/۲۵.

۶. جمهوری اسلامی ۱۳۷۳/۱۲/۲۵.

۷. جمهوری اسلامی ۱۳۷۳/۱۲/۲۵.

تشییع کنندگان پانزده روز پیاده روی در پیش رو دارد.^۱

روزنامه همشهری مورخه ۷۳/۱۲/۲۵ چنین گزارش می دهد که: «... جنازه دبیرکل حزب وحدت اسلامی روز سه شنبه در غزنی جنوب افغانستان در اختیار شیعیان قرار گرفته در میان انبوه جمعیت هزاره به سمت مزار شریف حرکت داده شده است.»^۲ ر.بالاخره جمهوری اسلامی در تاریخ ۷۳/۱۲/۳۰ می گوید: «بیکر شهید مزاری از غزنی تا مزار شریف بر دوش مردم تشییع شد و پس از ۱۵ روز مسافت در مراسم باشکوهی در مزار شریف به خاک سپرده شد.»^۳

روزنامه کار و کارگر نیز از تشییع جنازه شهید مزاری گزارش می دهد: «جنازه حجة الاسلام مزاری دبیرکل حزب وحدت اسلامی افغانستان را تصمیم دارند پیاده تا مزار شریف در شمال آن کشور تشییع نمایند.»^۴ و همین روزنامه چنین می نویسد که جنازه شهید مزاری «... در میان انبوه جمعیت هزاره به سمت مزار شریف حرکت داده شده است.»^۵

□ عاملین فاجعه

در مورد این که عاملین شهادت شهید مزاری چه کسانی اند؟ روزنامه کیهان مورخ ۷۳/۱۲/۲۵ تحت عنوان «شهادت مزاری و تحولات افغانستان» مطالبی به چاپ رسانده است. در بخشی از این مطلب متذکر شده است که: «... اتحادشوم جمعیت و نظار و اتحاد و طالبان ... ستون اصلی فرماندهی حزب وحدت اسلامی را خم کرد.»^۶ در همین راستا، جمهوری اسلامی چنین سخن می گوید: «... اتحاد سیاف و گروه فاسد طالبان و افعال شدگاتی با تحریک عوامل دولتی از حزب وحدت اسلامی جدا شده و حیثیت دینی و ملی خود را فدای قدرت طلبی خویش کرده اند. تاکنون ضربات مؤثری بر بیکر حزب وحدت وارد آورده حجة الاسلام مزاری در اثر همین تظلمات و فشارها بود که سرانجام جان خود را در راه دفاع از حقوق و آرمان شیعیان تحت ستم در زمان گذشته از دست داد.»^۷

۱. جمهوری اسلامی ۷۳/۱۲/۲۵.

۲. همشهری ۷۳/۱۲/۲۵.

۳. تاریخ ۷۳/۱۲/۳۰ اشتباه است زیرا در این تاریخ هنوز تابوت بیکر رهبر شهید به مزار شریف نرسیده بود. (سراج)

۴. جمهوری اسلامی ۷۳/۱۲/۳۰.

۵. کار کارگر ۷۳/۱۲/۲۵، ش ۱۲۷۳، ص ۷.

۶. کار و کارگر ۷۳/۱۲/۲۵، ش ۱۲۷۳، ص ۷.

۷. کیهان ۷۳/۱۲/۲۵، ش ۱۵۳۰۷، ص ۱۴.

۸. جمهوری اسلامی ۷۳/۳/۱۰.

□ سخن آخر

«... فعالیت‌های مزاری در طول جهاد مردم افغانستان ماندنی است. او یک عالم بزرگ مذهبی بود.»^۱ و روزنامه خراسان به بخشی از بیانیه وزارت امور خارجه ایران راجع به شهادت شهید مزاری اشاره می‌کند: «... این مجاهد مسلمان در دوران طولانی سلطه کمونیسم بر افغانستان با حضور خستگی‌ناپذیر و مداوم در صحنه جهاد هم‌دوش مردم و مجاهدان فی سبیل‌الله برای آزادی کشورش به مبارزه پرداخت.»^۲ روزنامه کاروکارگر با تیر درشت به قسمتی از اطلاعات مجمع جهانی اهلیت اشاره می‌کند: «شهادت مزاری در راستای طرح تفرقه‌انگیز استکبار جهانی صورت گرفت.»^۳ و همین روزنامه به نقل از مجمع جهانی اهلیت «شهادت حجة الاسلام والمسلمین مزاری در افغانستان را محکوم کرد»^۴ و «شهادت حجة الاسلام والمسلمین مزاری در افغانستان و دکتر محمد علی نقوی در پاکستان را حرکتی از سوی عوامل آمریکا علیه وحدت مسلمانان دانست.»^۵

روزنامه مذکور به نقل از اطلاعیه دفتر جامعه مدرسین حوزه علمیه قم می‌گوید که شهادت شهید مزاری «ثلمه‌ای است بر پیکر ملت مجاهد آن کشور و مرتکبین این جنایت باید پاسخ‌گوی خون شهیدان باشند.»^۶

روزنامه کیهان مورخه ۷۳/۱۲/۲۳ مطالبی تحت عنوان «در سوگ شهید وحدت افغانستان» از مجید عرب سعیدی چاپ کرده است: «مکان: جنوب غربی شهر کابل، منطقه حزب وحدت اسلامی. زمان: شنبه ۲۱ شهریور ۱۳۷۱ حجة الاسلام والمسلمین مزاری رهبر حزب اسلامی افغانستان - که در میان گروه‌های جهادی به استاد مزاری شهرت دارد - با چهره آرام و مطمئن در مقابل مان نشسته است. سیمای روحانی و لبخند همیشگی‌اش باعث می‌شود برای دقایقی که در حضور او هستیم، فراموش کنیم که در محاصره گلوله‌های توپ و خمپاره قرار داریم. در تمام طول صحبت‌های ما، علی‌رغم آن‌که منطقه حزب وحدت به تازگی مورد حمله موشکی جناح‌های مخالف قرار گرفته و شمار زیادی شهید و مجروح به جای گذاشته است، او کمتر از این موضوع سخن می‌گوید... امروز که خبر شهادت مظلومانه او را به وسیله دار و دسته مشکوک می‌شنوم، این جمله او در مصاحبه که با ایشان داشتیم،

۱. جمهوری اسلامی ۱۳۷۳/۱۲/۲۵، کلیدین حکمتیار.

۲. خراسان ۱۳۷۳/۱۲/۲۴، ش ۱۳۲۲۰.

۳. کار و کارگر ۱۳۷۳/۱۲/۲۵، ش ۱۲۷۳.

۴. کار و کارگر ۱۳۷۳/۱۲/۲۵، ش ۱۲۷۳.

۵. کار و کارگر ۱۳۷۳/۱۲/۲۵، ش ۱۲۷۳.

۶. کار و کارگر ۱۳۷۳/۱۲/۲۵، ش ۱۲۷۳.

یک بار دیگر در ذهنم نقش می بندد که گفت: تأمین حقوق کلیه گروه‌های جهادی و مشارکت دادن آنان در تصمیم‌گیری‌ها براساس میزان جمعیت گروه‌ها و قطع‌ایادی بیگانگان در امور داخلی افغانستان و راه‌حل برای خاتمه بحران این کشور است ... شهید مزاری خود در راه به ثمر رساندن چنین راه‌حلی به شهادت رسید و به عنوان یک رهبر جهادی و یک روحانی با اخلاص افغان جان خود را در راه آرمان‌های پاک ملت مسلمان افغانستان گذاشت. یادش گرامی باد.^۱

همین روزنامه، مطلب دیگری تحت عنوان «شهادت مزاری و تحولات افغانستان» از آقای محمود ملک‌زاده به چاپ رسانده است که برای سخن پایانی حضور خوانندگان گرامی تقدیم می‌داریم. «خبر شهادت استاد شهید عبدالعلی مزاری را دو شب پیش از رادیو فرانسه برای اول بار شنیدم و به ناگاه از این همه تو حش و بربریت که در صحنه افغانستان نمایش داده می‌شود بر خود لرزیدم. گرچه او را چند بار بیشتر ندیده بودم. ما استقامت و شجاعت وی در صحنه جهاد افغانستان از روز اول اشغال افغانستان توسط نیروهای ارتش سرخ تا لحظه شهادت، زیانزد دوست و دشمن بود. او که ... پس از حاکمیت کمونیست‌ها برای نجات جان مردم مسلمان افغانستان همه توان خود را گزاردده بود ... او یک ستاره درخشانی بود که در پرتو انوار حرارت بخش انقلاب اسلامی بر آن بود که همه قیود مردم رنج‌دیده فارس زبان شیعه افغانستان را درهم شکنند و به راستی تا او بود کسی جرأت تعرض به غرب کابل، دژ مستحکم مردمان صبور و آرام شیعه را نداشت و تا او بود علی‌رغم ده‌ها و ده‌ها حمله تمام‌عیار زمینی، هوایی و موشکی با رشادت تمام از مقررماندهی خود در دانشکده علوم اجتماعی، برادران مبارز حزب وحدت را منظم می‌نمود.

یک بار که گروه‌های معارض تا قلب غرب کابل پیش آمده بودند و او از هر جهت مردم را تحت فشار تانک‌ها و بمباران هواپیماها و موشک‌باران دیده بود و لاجرم برخی عقب‌نشسته بودند، دلاورانه در پشت بی‌سیم گفته بود که: «غیرتمندان! غیرتان کجاست؟ دشمن همه جا را غارت می‌کند.» و مجدداً سیل برادران حزب وحدت دور او رسیده بودند و گروه‌ها را عقب زده بودند.

اکنون که او نیست، انگار که در غرب کابل هیچ‌کس نیست. به راحتی تصرف کردند و خانه‌های مردم را خراب و غارت و تجاوز به ناموس شیعه را شروع کردند، ...»^۲

پایان